

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд за придобиване
на образователна и научна степен „доктор”

Автор на дисертационния труд: маг. инж. Жейно Иванов
Жейнов

Тема на дисертационния труд: „Изследване на
разпространението в многомодови оптични влакна чрез
компютърно моделиране“

Член на научното жури: проф. д-р инж. Михаил Петков Илиев

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем в научно и научно-приложно отношение

Бързото нарастване на употребата на влакнесто-оптичните системи (ВОС) за предаване на информация в телекомуникациите, телеуправлението и приборостроенето стимулира търсенето на нови типове оптични влакна, на елементи и на нови технологични и конструктивни решения за оптични системи. Това прави анализа на разпространението на оптичното лъчение в стъпално и градиентно оптично влакно, определянето на разпространяващите се моди и свързаните с тях оптични полета, изключително актуални.

При разработката на фотонно-кристални влакна /PCF/ е нужен опростен, бърз и достатъчно точен метод за анализ и управление на предавателните характеристики на влакната, в зависимост от техния дизайн.

При мрежите за достъп за повишаване на ефективността активно се внедрява технологията PON – пасивна оптична мрежа. Пропускателната способност и гъвкавостта на управление на оптичните мрежи за достъп се увеличават чрез технологията за спектрално уплътнение, която изисква разработка и използване на съответни оптически елементи: съединители и разклонители, мултиплексори и демултиплексори, филтри, оптични изолатори и др. Увеличава се и употребата на многомодови оптични влакна, защото те позволяват снижаване на себестойността на монтажните работи. Използването им изисква подходящи методи за анализ на многомодовото разпространение с отчитане особеностите на дизайна, както и създаване на съответен софтуерен инструментариум за изчисляване и визуализация на полета на модите и предавателните характеристики на оптичните влакна. Приложението на CAD софтуер за анализ на оптични вълноводи също така повишава ефективността на дизайнерите и ускорява разработката и внедряването на ВОС.

2. Оценка за познаване състоянието на проблема

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд на тема „Изследване на разпространението в многомодови оптични влакна чрез компютърно моделиране” е с обем 149 страници, включително 96 фигури, 11 таблици и 3 приложения, оформени в 4 глави, общи изводи и списък на използваната литература. При разработването на дисертационния труд авторът е ползвал 145 източника, от които 66 на кирилица и 79 на латиница. В дисертационния труд е направен литературен обзор, включващ материали, публикувани през последните години. Считаю, че докторантът е навлязъл в същността на проблематиката по темата на дисертационния труд и чрез интерпретация на информацията от литературния обзор е успял да формулира целта и основните задачи, чрез които да я постигне.

3. Методика на изследване

При разработването на дисертационния труд докторантът е приложил методика на изследване, адекватна на целта, формулирана в работата. Използвани са методи за математически анализ, компютърна реализация на алгоритми за описание на разпространението на оптичното поле, MATLAB, MathCad и Pascal моделиране и симулации. Получени са резултати, позволяващи да се формулират конкретни изводи и да се решат поставените в дисертационния труд задачи.

4. Кратка аналитична характеристика на естеството и оценка за достоверността на материала, върху който са изведени приносите на дисертационния труд

В дисертационния труд се анализира разпространението на сигнал в многомодово стъпално и градиентно влакно чрез аналитични методи и техники. Създадените математически модели и алгоритми за определяне на полето в напречното сечение на влакното се използват за решение на няколко типови приложни задачи. Където е възможно, достоверността на получаваните резултати при симулациите се проверява чрез сравняване с експериментални резултати, получени от фирми или чрез комерсиален софтуер.

Трудът е структуриран в 4 глави, с формулирани изводи във всяка. Дисертантът е представил и 3 приложения - сорс код на програми.

В първа глава е направен обзор на методите и техниките за анализ на оптични вълноводи. Разгледани са аналитични вълнови методи, метода на геометричната оптика и базовите числени методи за анализиране на оптични вълноводи.

Във втора глава са посочени основните проблеми и задачите, които трябва да се решат в дисертационния труд, за да се постигне целта на изследването. В съответствие с поставените задачи са разработени математически модели за описание на разпространението в стъпално и параболично оптично влакно и са

предложени алгоритми за изчисляване на оптичното поле на разпространяващите се моди. С тяхна помощ е изчислено и визуализирано разпределението на полето в напречното сечение на влакното. Направено е сравнение на получените резултати с аналогични от комерсиална програма.

Разработени са математически модели за описание на излъченото поле от отворен край на стъпално оптично влакно. На основата на получените изрази за полето е създаден алгоритъм за изчисляване на оптичното поле върху екран в далечната зона. Показана е симулация на разпределението на оптичното поле за многомодово влакно.

Предложен е модел за описание на деформация в кръгло стъпално влакно и е симулирано разпределението на полето в многомодово оптично влакно с деформация.

С използване на предложените модели за описание на разпространението и за излъчване от отворения край на стъпално оптично влакно е приложен Генетичен алгоритъм за намиране на разпределението на полето на модите в отворения край на оптично влакно за получаване на зададено поле върху екран. Показани са резултати от симулацията.

В трета глава са изследвани предавателните характеристики на оптичните влакна, използвани понастоящем в телекомуникациите и зависимостта им от оптичните свойства и структурата на материала в сърцевината и обвивката. Посочени са основните механизми на затихването и дисперсията, които ограничават далечината на връзката и честотната лента. Приведени са математически изрази за изчисление на затихването и компонентите на дисперсията. Разработен е модел за оценка на дисперсионните закъснения в стъпален и параболичен световод с отчитане на модовата, вълноводната, материалната и хроматичната дисперсия. Извършени са симулации и са показани графично за сравнение числените стойности на компонентите на дисперсионното разширение на импулсите в стъпален и параболичен вълновод. Направени са заключения за влиянието на дисперсията в двата вида оптични влакна върху използвания вълнов диапазон.

В четвърта глава са анализирани предавателните характеристики на PCF оптично влакно на Брег. Разработени са опростени модели за описание на разпространението на меридионалните и немеридионални лъчи по право и огънато оптично влакно на Брег чрез метода на геометричната оптика за бързо изчисление с инженерна точност. В моделите се отчитат загубите при отражението от многослойната обвивка, без да се вземат предвид загубите на материала.

Създадени са алгоритми за изчисление на затихването и дисперсията в кухи влакна с различен брой слоеве на обвивката, при различни радиуси на сърцевината на влакното и при огъване с различен радиус. Извършени са симулации на затихването в право влакно с 9 и 21 слоя и радиус 20-200 μm , на

дисперсията в 9-слойно влакно и затихването на ТМ и ТЕ модите в огънато влакно под радиус 1-10 см.

5. Приноси на дисертационния труд

Основните приноси на дисертационния труд класифицирам като научно-приложни и приложни:

Научно-приложни приноси:

1. Разработена е методика за намиране полето на разпространяващите се моди и техните компоненти в оптично влакно със стъпален индекс на показател на пречупване /ПП/ чрез вълнов метод.
2. Създадена е методика за намиране на полето на разпространяващите се моди и техните компоненти в оптично влакно с параболичен профил на индекса на ПП чрез вълнов метод.
3. Анализирано е влиянието на деформация върху полето на модите в многомодово стъпално оптично влакно. Създадена е методика за определяне на полето в стъпално влакно с деформация.
4. На основата на вълнов метод е създадена методика за изчисляване на оптичното поле в далечната зона, излъчено от отворен край на многомодово стъпално оптично влакно.
5. Приложен е генетичен алгоритъм за определяне на амплитудно-фазовото разпределение на модите в отворен край на стъпално влакно, създаващо излъчено оптично поле с дадено разпределение.
6. Предложен е и модел за опростено описание на разпространение в оптично влакно на Брег чрез метода на геометричната оптика. На основата му са изчислени загубите и дисперсията.
7. Предложен е математически модел за описание на влиянието на деформация в оптично влакно на Брег върху загубите и дисперсията, в зависимост от параметрите на влакното.

Приложни приноси:

1. Разработена е програмна среда за анализ на модите в стъпално влакно и за изчисляване на оптичното им поле.
2. Разработена е програмна среда за анализ на модите в градиентно влакно с параболичен профил на ПП и за изчисляване на оптичното им поле.
3. Разработен е софтуер за определяне на оптично поле в стъпално многомодово влакно при наличие на деформация.
4. Разработена е програмна среда за изчисляване на излъченото поле от отворен край на стъпално влакно и за изчисляване на амплитудно-фазовото разпределение на модите на входа на влакното за получаване на зададено поле на излъч

5. На основата на модела на разпространение във влакно на Брег е написан софтуер за изчисляване на константите на разпространение, затихването и дисперсията на модите в право и в огънато влакно на Брег със задавани параметри.

6. Личен принос на докторанта

Съдейки по публикациите става ясно, че докторантът работи по тази тематика повече от 20 години. За авторството на приносите на дисертационния труд говори и фактът, че четири от единадесетте публикации към дисертационния труд са самостоятелни, а в 3 от останалите Жейно Жейнов е първи автор. Това и специфичният стил на изложение на автора ми дават основание да нямам съмнение за авторството на Жейно Жейнов.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

По темата на дисертационния труд, авторът е направил 11 публикации - 4 на английски език и 7 на български език. Четири от публикациите са представени в чуждестранни издания и научни форуми. Четири от публикациите са самостоятелни и 7 са в съавторство. Не ми е представен разделителен протокол за дял на автора в публикациите в съавторство, затова приемам участието на авторите в тези публикации за равностойно. Пет от публикациите са направени в издания с ISSN. Смятам, че публикациите на докторанта по дисертацията съдържат основните приноси, за които претендира. Това съответства на изискванията на Закона за развитие на академичния състав /ЗРАС/ и на Правилника за неговото приложение за публикуване на най-съществените части от дисертационния труд.

8. Използване на резултатите от дисертационния труд в научната и социалната практика

Не ми е представена информация за приложение на резултатите от изследването в практиката. Без съмнение изследването е полезно и се ползва в учебния процес за лабораторни и практически упражнения на студентите от различни специалности и образователно-квалификационни степени.

9. Мнение за автореферата на дисертационния труд

Авторефератът съответства на изискванията за съдържание и обем. Той обективно и пълно отразява същността на дисертационния труд и неговите приноси. Забележката ми е, че не е добре подбран размерът на шрифта, което прави четенето сравнително трудно.

10. Критични бележки и препоръки

- Записката не е добре структурирана. Целта на изследването и задачите, чрез които се достига, са поставени в глава 2, а би

трябвало да произтичат от аналитичния анализ-обзор, представен в първа глава;

- Глава 1 е голяма по обем (48 страници от 114), има описателен характер и в нея недостатъчно категорично е обосновавана целта на научното изследване;
- В дисертационния труд са използвани много абривиатури, които би било добре да се дадат в обобщена таблица, за да се облекчи четенето на записката;
- В голямата си част 3 и 4 глава съдържат известна информация. Те имат по-скоро характер на учебник или книга;
- Липсват публикации на докторанта след 2011 г. При динамиката на развитие на тази проблематика е трудно обосноваването на получените изводи.

11. Заключение

Предложеният ми за рецензиране дисертационен труд има достатъчен обем, задълбоченост и завършеност. Авторът е получил резултати с необходимата значимост за образователна и научна степен „доктор”. По дисертационния труд от автора са направени достатъчно публикации. Това ми дава основание да преценя, че дисертационният труд има необходимите приноси и те са на **Жейно Иванов Жейнов**.

Спазени са законовите изисквания от гледна точка на процедурите по докторантурата. Работата отговаря на изискванията на ЗРАС в Република България, Правилника за неговото приложение, а също и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени в Техническия университет – Варна за получаване на образователната и научна степен „доктор”.

Имайки предвид гореизложеното, давам положителна оценка на представения ми за становище дисертационен труд. Препоръчвам на научното жури да присъди на **Жейно Иванов Жейнов** образователната и научна степен „доктор”.

16.09.2015 г.

Рецензент: .....

(Проф. д-р инж. М. Илиев)